

«Україна та країни ЄС матимуть спільний енергоринок з 2028 року» — Голова Комітету з питань енергетики та ЖКП Андрій Герус

5.6.2026 - | Verkhovna Rada Ukrainy

Голова Комітету з питань енергетики та ЖКП Андрій Герус пояснив, що змінить для споживачів євроінтеграційний закон про об'єднання енергоринків України та Європейського Союзу (№ 4834-IX).

— Нещодавно Президент України підписав закон 4834-IX про об'єднання енергетичних ринків України та Європейського Союзу. Скільки часу потрібно, щоб закон повноцінно запрацював?

— Я думаю, що імплементація триватиме 2026–2027 роки. Сподіваємося, що вже у 2028 році відбудеться повний market coupling [механізм об'єднання національних ринків в єдиний простір — ред.]. Це означатиме об'єднання нашого та європейського енергоринків. Тоді закон запрацює на практиці.

— Чи можна сказати, що Україна імплементує європейські норми щодо ринку електроенергії у більш жорсткому варіанті, ніж сам ЄС?

— Ні, в Європі є набагато жорсткіші вимоги. У цьому законі, навпаки, є більш м'які норми, ніж у країнах ЄС, принаймні під час перехідного періоду.

Загалом закон відповідає європейським правилам. Проте він містить багато норм, які будуть впроваджені у декілька етапів або лише на період труднощів в енергетиці.

— Чи може перехід до моделі спільного енергоринку з ЄС стати запобіжником стабілізаційних відключень електроенергії в умовах пошкодженої генерації та російських обстрілів?

— В тому числі. Ми стаємо частиною великого європейського ринку: процедура імпорту спрощується — імпортуємо більше. Відповідно, дефіцити електроенергії будуть меншими.

Таким чином, у разі проблем з генерацією у нас буде менше відключень, адже частину електроенергії для кінцевих споживачів можна буде забезпечити за рахунок імпорту з ЄС.

Україна і зараз може купувати електроенергію в ЄС. Проте зараз це відбувається через аукціони, пошук продавця та складні процедури. Закон дозволяє спростити, пришвидшити та автоматизувати процес. З 2028 року ми зможемо за потреби імпортувати електроенергію вже наступного дня. Сьогодні ж це часовий лаг: процедури імпорту займають до декількох днів.

— Закон, зокрема, спрямований на створення конкурентного середовища на енергоринку. Як гіпотетична поява нових компаній-постачальників змінить ситуацію на енергоринку?

— Коли закон запрацює, український ринок також стане доступним для європейських компаній. Виробникам із країн ЄС стане легше постачати до нас електроенергію. Відповідно, кількість постачальників та пропозицій зростатиме. З появою більшої кількості продавців роль вага та ринкова влада великих гравців зменшиться. Від конкуренції на ринку завжди виграє

кінцевий споживач.

— Тобто можна очікувати, що поява великої кількості компаній, які генерують електроенергію в Україні, призведе до зниження тарифів для населення?

— Тарифи на світло для населення встановлюються рішенням уряду. Зараз йдеться більше про вплив на оптовий ринок та ціну електроенергії для непобутових споживачів, які платять повну ціну. Це заводи, фабрики, промисловість, електротранспорт, школи, лікарні, садочки, водоканали, теплокомуненерго тощо.

Зрештою — все, чим користується населення. Якщо електроенергія для електротранспорту буде дешевшою, то, відповідно, і ціни на проїзд для громадян.

Аналогічна історія з водоканалами, де 40% собівартості — це електроенергія. Це не буде прямо впливати на тарифи для населення, але громадяни зможуть побачити зміни у собівартості та кінцевих цінах товарів і послуг.

— Коли ми говоримо про зниження тарифів на світло для шкіл та лікарень, чи стане більш зрозуміло, де саме вони більше заощаджують, а де витрачають? Чи стане платіжна інформація для них більш відкритою?

— Так, якщо ми говоримо про непобутового споживача, то погодинні оптові ціни можна буде побачити на сайті оператора ринку. Вдень така ціна може бути нуль, ввечері — 14 грн за кВт·год.

Можна буде побачити, які ціни нині діють у європейських країнах, і порівняти. Наприклад, у нас ціни іноді підвищуються внаслідок дефіциту електроенергії. Але вони не мали б бути вищими, ніж у європейських країнах. Варто дивитися, порівнювати і робити висновки.

— Закон передбачає скасування прайс-кепів [граничні ціни на електроенергію, що діють на оптовому ринку для бізнесу] із 1 травня 2027 року. Водночас їх запроваджували для того, щоб уникнути різких стрибків цін і маніпуляцій на ринку.

— Дата підібрана не випадково. Річ у тім, що травень — профіцитний місяць: вже немає опалення, але ще зарано вмикати кондиціонери. Споживання за таких умов низьке, а генерація — висока, зокрема сонячна та гідрогенерація. Тому ніяких стрибків цін у травні-червні не буде.

Ризики є завжди. Найбільший із них — зима. Проте закон містить захисний механізм на випадок надзвичайного стану в українській енергетиці.

Наприклад, у випадку виникнення різкого дефіциту електроенергії в Україні, регулятор — НКРЕКП має право застосувати прайс-кепи, щоб запобігти аномальним стрибкам цін.

Ще одним запобіжником від зловживань є так званий закон про REMIT, спрямований проти маніпуляцій ринкової влади. Це також євроінтеграційний закон, згідно з яким НКРЕКП може реагувати на стрибки цін.

— А чи не вийде так, що після скасування прайс-кепів українці платитимуть «європейську ціну» без європейських зарплат?

— Це міф, що в Європі ціни на електроенергію вищі, ніж в Україні. У більшості місяців 2025 року ціни були вищими саме в Україні, ніж у європейських країнах.

В Європі будується багато зеленої генерації, тому там навпаки є тенденція до зниження цін, особливо у весняні та літні місяці.

Цілком ймовірно, що внаслідок об'єднання ринків, імплементації європейських правил і зростання конкуренції ціни в Україні можуть піти не вгору, а вниз.

— А якщо в Європі електроенергія дорожчатиме, чи означатиме це автоматичне подорожчання світла для українців?

— Якщо світло дорожчатиме в ЄС, а власної генерації буде недостатньо, то електроенергія в Україні може трохи подорожчати.

Зазвичай так працюють ринки. Ми не знаємо, що буде в наступні роки. Але якщо ситуація буде такою, як в останні 12 місяців у Європі, найімовірніше, що наші ціни будуть поступово знижуватися.

— До слова, на початку 2026 року Європа встановила рекорд за кількістю годин із від'ємними цінами на електроенергію через надлишок генерації з відновлюваних джерел. Чи може Україна також побачити від'ємні ціни або хоча б суттєві знижки?

— Може побачити. Наприклад, на Різдво чи Великдень в Україні це також можливо для непобутових споживачів.

В Європі від'ємні ціни бувають в окремі години. Наприклад, у квітні-травні у вихідний день, коли заводи і фабрики не працюють, кондиціонери ще не вмикають, а на вулиці сонце і близько +20 °С.

Люди в ці дні відпочивають, тому споживання низьке, а сонячна генерація — висока. У такі години можуть формуватися від'ємні ціни на електроенергію. Я думаю, що в Україні це також буде.

Коли з'являться від'ємні ціни, вони усереднять загальну ціну. Отже, ціна за світло за добу буде нижчою.

Раніше регулятор встановлював мінімальні прайс-кепи. Він регулював ринок таким чином, що ціна не могла опускатися навіть до нуля, не те що в від'ємну зону.

— Чи допоможе новий закон залучити інвестиції у розвиток та відновлення української генерації?

— Я думаю, що ми зможемо залучити інвестиції, тому що це не тільки про європейську електроенергію і постачальників. Українські енергетичні гравці так само стануть повноцінними гравцями європейського енергетичного ринку.

Якщо сьогодні ця електроенергія здебільшого продається в Україні, то після імплементації закону вона зможе продаватися в європейські країни. При цьому йдеться не лише про сусідні країни: вона зможе продаватися на Балкани, у Бельгію чи Італію.

Перед нами відкриються нові експортні можливості, від цього лише виграють українські енергетичні компанії. Крім того, у нас є можливості і хороші кліматичні умови для будівництва зеленої генерації, сприятливе законодавство, яке стимулює інвестиції. Нові інвестори можуть приходити в наш енергетичний сектор, будувати енергетичні об'єкти й продавати електроенергію до країн ЄС.

— Закон передбачає, що споживачі зможуть продавати надлишки електроенергії за механізмом самовиробництва. Як власники сонячних панелей на дахах приватних будинків зможуть заробляти на продажі електроенергії, коли закон про об'єднання енергоринків запрацює?

— Споживачі можуть об'єднуватися в енергетичні кооперативи та разом продавати електроенергію. Це можуть бути дачні або садові товариства, індустріальні парки тощо. З імплементацією закону, ймовірно, також запрацюють і агрегатори електроенергії. Наприклад, збиратимуть по 100–200 кВт і продаватимуть цю електроенергію на ринку.

В Україні досить багато домашніх СЕС, де встановлені сонячні станції до 30 кВт. Станом на 2026 рік, якщо не помиляюся, 60 чи навіть 70 тисяч домогосподарств встановили сонячні панелі на будинках і оформили «зелений тариф».

— Що зміниться після переходу до європейської моделі ринку для домогосподарств із сонячними панелями, які звикли до фіксованих умов «зеленого тарифу»?

— Передбачено, що «зелений тариф» припинить дію з 1 січня 2030 року. Це відомо давно. Всі це розуміють і інвестують, виходячи з чинних правил.

— А якщо звичайна людина встановить сонячні панелі, то вже за новим законом вона зможе продавати електроенергію в Європу?

— Так, електроенергія споживача (не великого домогосподарства) може продаватися на експорт до Європи. Але, скоріше за все, цим займатиметься не сам власник, а більш професійні учасники ринку.

Наприклад, ви виростили 2 кг полуниці. Найімовірніше, ви її просто з'їсте. Теоретично можете вийти на найближчий продуктовий ринок і продати, але чи повезете ці 2 кг продавати в Польщу?

А тепер уявімо, що ви вирощуєте картоплю на 2 га і збрали декілька тонн урожаю. Ви можете продати її покупцю, який приїжджає великою фурою, скуповує картоплю у вас і ваших сусідів, формує потрібний обсяг і відправляє продукцію на експорт до Польщі.

Щось подібне може бути й з електроенергією. Коли з'являться агрегатори — професійні учасники ринку — вони зможуть викуповувати у вас надлишок електроенергії, формувати обсяги, які будуть цікаві для експорту в промислових масштабах, і продавати їх, наприклад, у Польщу.

— Сьогодні люди встановлюють сонячні панелі, розраховуючи на їхню окупність. Чи не ризикують вони втратити частину доходів через нові ринкові правила?

— Це завжди певна дилема. Або дорожча електроенергія і вища ціна, завдяки чому власники сонячних панелей заробляють більше, або нижча ціна — тоді всі українці менше платять за електроенергію, але й заробіток учасників ринку буде меншим. Важливо знайти справедливий баланс.

Знайти його можна через справедливий ринок, коли є конкуренція, баланс попиту й пропозиції, а ціну визначає сам ринок.

По-перше, зараз для домогосподарств діє «зелений тариф», і більшість користується саме ним. По-друге, більшість домогосподарств використовують вироблену електроенергію для власних потреб, а не продають її на ринок. Часто це вигідніше.

Так, із часом заробіток на сонячних панелях може зменшитися, якщо ринкова ціна піде вниз.

Але тоді до сонячних панелей можна додавати системи зберігання енергії — так звані energy storage, або батареї.

У такому випадку людину вже менше хвилюватимуть ціни на ринку в обідні години, тому що вона не продаватиме цю електроенергію.

Людина буде накопичувати електроенергію вдень, а ввечері споживати її для власних потреб замість того, щоб брати з мережі. Адже на сьогодні забезпечення себе електроенергією — це пріоритет номер один.

https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/273302.html